

SÄLLSKAPET MODERATA KVINNORS HISTORIA den 24 mars 2004

Kära vänner, inklusive valda ombud för Sveriges kvinnor. Vårt förhållande till männen är gott! Näja någorlunda, så dem skall vi inte tala så mycket om.

När Ann-Cathrine ringde mig och frågade om jag ville berätta lite´ minnen från min tid som tjänsteman på Riksdagskansliet och Kvinnoförbundet i början på 60-talet, tänkte jag att det kan väl inte vara så svårt, något minns jag väl. Sedan fick jag ett bekräftelse-mail där det stod ” Roligt att Du vill vara vår talare på Årsmötet”. Då insåg jag allvaret. När jag tittade lite´ i mina gamla papper, ramlade två foton ut, som jag inte vill undanhålla Er, trots att de bara indirekt har med ämnet att göra. De är från min valturné 1960 i nordvästra Skåne, troligen Klippan, tillsammans med två manliga kamrater från Studentförbundet. Vi hade torgmöten stående på backar, 30 år före Ny Demokrati, så Ian och Bert kan” slänga sig i väggen ” Partiet, som hade 1:a barnbidragets avskaffande på programmet, förlorade stort i det första TV-valet och allra mest i Skåne. En teori var att partiets valprogram måst sändas två gånger där, eftersom en del av Hörbysändaren första gången var ur funktion. Allra sämst gick det dock på de platser där vi varit. Efter denna” lyckade valtalardebut” beslöt jag mig året efter för att söka tjänsten som politisk sekreterare på Partiet och Kvinnoförbundet. Om jag inte minns fel, så tror jag att det var Gunnar Heckscher som ringde och frågade mig. Vill man vara spekulativ, så hade jag ju bidragit till att han fått jobbet, eftersom Hjalmarsson avgick efter valförlusten. Skämt åsido, vi kände varandra genom HUF och Studentförbundet. Troligen hade de ingen annan sökande, ty jag fick jobbet, efter att ha intervjuats av Karin Wetterström, Blenda Ljungberg och Märta Boman samt Yngve Holmberg. I dag hade man väl måst kvotera in en man i stället. Å andra sidan skulle det väl kvoterats en kvinna till RD-kansliet.

RD-kansliet.

Började på arbetet den 2 jan-62. Den 4:e fick jag särtrycket av Sociala huvudtiteln från Statsverkspropositionen av Kanslichefen Oskar Östman med uppgift att läsa igenom hela under Trettonhelgen och pruta 10 % på varje utgiftspost vad det än gällde samt ”damma av” gamla avslagna motioner och föreslå nya. Behöver jag nämna att jag inte sov mycket de närmaste nätterna. När Riksdagen öppnade den 10 januari, skulle föredragning ske inför våra RD-män i II:a Lagutskottet. Dessa ansåg dock att det skulle inte en” liten fröken” kunna klara så den RD-man som var ordförande började och hade efter några minuter ”vimsat” till det, förlåt det kan bara en kvinna göra. En man är en aning ostrukturerad eller lite´ dåligt påläst på grund av tidspress, så jag tog mod till mig och korrigerade honom. Efter det ansåg man att ”lilla fröken” kunde fortsätta. Under den 14 dagar långa motionstiden kom man till och med upp till mig och bad om hjälp med motioner. Senare i januari fick jag åka ut till de mindre föreningarna i glesbygden, även ”gubba-föreningarna” och berätta om årets motioner. När man åkte till dem fick man bo på hotell, men när man besökte Kvinnoföreningarna bodde man ofta över hos ordf och åt en macka vid köksbordet. När jag blivit ytterligare varm i kläderna fick jag bli sekreterare i Partiets familjepolitiska kommitté, där vi från Kvinnoförbundet på det sättet fick ett direktinflytande.

Kvinnoförbundet.

Nu till andra halvan av min tjänst och den roligaste. Kvinnoförbundet hade vid den här tiden, åtminstone på pappret, 70 000 medlemmar i mer än 500 föreningar och stod på många håll för den enda lokala politiska aktiviteten inom partiet. Man ville nu från Förbundets sida öka kunskapen hos dessa medlemmar och hålla intresset och debatten levande även mellan valen, något som skulle bli en av mina uppgifter.

Innan jag kommer in på detta vill jag först berätta något om de händelser som ägde rum i vår närmaste omvärld och de tankar som växte fram vid den här tiden och som fick betydelse för inriktningen av vårt politiska arbete.

Aktuella frågor.

Sverige hade vid den här tiden uppnått den näst högsta levnadsstandarden i världen och hade ett stort socialt trygghetssystem, fred på arbetsmarknaden m.m. Näringslivet och sjukvården ropade på arbetskraft och ville ha ut fler kvinnor på arbetsmarknaden. Medelklassens kvinnor som var mest utbildade hindrades av skattereglerna, medan arbetarklassens kvinnor hindrades av männen, som ansåg att deras kvinnor inte skulle behöva ut och slita som dras mödrar en gång gjort

1961 skrev Eva Moberg en uppseendeväckande artikel "Kvinnans villkorliga frigivning" i Liberal debatt, där hon talade om kvinnans dubbla roller. Artikeln väckte en enorm debatt och följdes året efter av boken "Kvinnor och människor" Ordet könsroll myntades Man ansåg att dessa grundlades tidigt i barndomen. Därför skulle man ge flickor bilar och pojkar dockor. Viss besvikelse uppstod när flickorna rullade in bilen i en filt och vyssade den, medan pojkarna "körde bil" med dockorna. Kvinnofrågan hade nu blivit könsrollsfrågan. Senare blev det jämställdhet och nu heter det ju genusproblematik Det allra senaste är att varje kommun i slutet av året skall ha en egen genuspedagog, högskoleutbildad i "Värdegrund, jämställdhet och genusvetenskap"

1962 kom det omfattande sociologiska verket "Kvinnors liv och arbete", som byggde på studier av Annika Baude, Rita Liljeström, Edmund Dahlström m.fl. Här var man bl.a. först med att tillämpa synsättet om de "båda rollerna" för bägge könen. En utbyggd kollektiv barnomsorg var villkoret för kvinnans frigivning.

Ett uppmärksammat angrepp på familjen kom de här åren genom att Barbro Backberger som på själva julaftonen i DN skrev en chockerande artikel om "Den heliga familjen", där hon ansåg att inom dess ram och stängda dörrar kunde ske vilka övergrepp som helst.

Kraven på sexuell frihet inleddes med Kristina Ahlmark-Michaneks bok, Jungfrutro och dubbelmoral där hon förordade "kärlek för vänskaps skull". Från liberalt och socialistiskt håll framfördes krav på fri abort. P-pillren som började introduceras i Sverige blev själva förutsättningen för sexliberalismen.

Erotiska filmer och texter producerades. Mest uppmärksammas var filmen "491", som förbjöds 1963, men släpptes senare fri efter en omfattande censurdebatt. Jag minns att alla s.k. religiösa män i RD-gruppen kom upp till mig och bad att jag skulle beställa en specialvisning, så de fick se vad de skulle förbjuda. Filmens frisläppande och namn insamlingen för kristendom på alla linjer i den nya gymnasieskolan, orsakade bildandet av KDS.

Den aktuella Kvinnoutställningen på Stadsmuseet visar att tankegångarna, som kom i början av 60-talet senare ledde till studentrevolten – 68 och Kvinnorörelserna på 70-talet. Det mest slående på denna utställning var besökarna – majoriteten var unga kvinnor (68-ornas döttrar?)

Om Tryggheten.

För att fånga upp och diskutera alla de nya tankegångar jag nämnt ovan och aktivera medlemmarna, gjorde vi en enkät om vilka frågor som kändes viktiga för dem. Den lilla människans trygghet på olika områden ansågs mycket central, trots alla välfärdssystem. Vi bildade en kommitté där vi försökte skaffa oss så mycket kunskaper som möjligt om dessa frågor och föra fram ett som man i dag kallar genusperspektiv på dem, (fast det visste vi inte då).

Vi skrev om nio olika områden. Tänkte beröra 3-4 av dem och citera vissa formuleringar. I kap om Trygghet till liv och hälsa skrev vi t.ex. ”Det är en skriande brist på vårdplatser, läkare och sjukvårdspersonal... Bristen på vårdplatser för långtidssjuka gör att många sängar på våra akutsjukhus upptas längre än nödvändigt” (Känns det igen?).

I avsnittet om ”Att få åldras med tillförsikt” berörde vi särskilt frågan om äldreboende. Mer än en tredjedel av de äldre bodde då helt omodernt på landsbygden. Vi ville också ha en särskild pensionärnämnd ute i kommunerna. Trygghet mot brott som väskryckning och annat övergrepp mot ensligt boende berördes. (Känns väl också igen?) I dag hade vi säkert skrivit om avlastningsplatser och annat stöd till alla de anhängigvårdare, utan vars insatser hela vårdapparaten och samhällsekonomin skulle braka samman.

Naturligtvis behandlade vi skattefrågorna. Ingegerd Troedsson hade ”dimpt ner” hos oss, kunnig och med båda fötterna på jorden, visste vad hon ville och vad hon talade om. Hon var den tidens Marit Paulsson, utan alla likheter i övrigt. Ingegerd skrev (naturligtvis) det ideologiskt mest genomarbetade kap. mot skattedirigering av barnfamiljerna för att få ut kvinnorna på arbetsmarknaden och förordade en sambeskattning med tudelning, barnortsavdrag och förvärvsavdrag för vårdutgifter. Enl. Torbjörn Nilsson var partiet skeptiskt till daghem fram till 1968. I dag har maxtaxan realiserat Alva Myrdals idealsamhälle, dock med den skillnaden att det finns även privata alternativ.

Att vi ägnade abortfrågan så stor uppmärksamhet berodde på att läkemedlet neurosedyn orsakat svåra fosterskador. 1962 föreslogs därför en femte indikation i abortlagen. Den innebar att om man ätit vissa skadliga mediciner kunde man få legal abort. Kvinnoförbundet fick lagförslaget på remiss och jag minns att jag ringde till de Handikappades Riksförbund för att höra om de inte tyckte att det var ett bra förslag att slippa födas utan handikapp. De svarade med följande tänkvärda ord: ”Vad tror du händer om människovärdet sätts vid en arm eller ett ben och inför det biologiskt friska livet som absolut måttstock?” Vi tog upp dessa synpunkter i vårt remissvar liksom i kap ”Respekt för det värnlösa.” Mest uppmärksammat i detta sammanhang väckte en Mrs Finkbine, en Tv-hallåa eller programledare, som kom hit från USA och fick abort, därför att hon ätit neurosedyn. Hennes foster var allvarligt skadat, men när hon återvände hem förlorade hon jobbet och ”försköts” av allmänheten. Ett par år senare började svenska kvinnor med hjälp av Hans Nestius åka till Polen och få abort där. Det var en straffbar handling, men samtliga fick abolition av Regeringen. 1974 kom lagen om fri abort i Sverige.

Kapitlet om en ”Tryggare livsmiljö” inspirerades av Rachel Carsons bok ”Tyst vår”, där bekämpningsmedlen dödat alla fåglar. Minns också att jag hade läst en artikel av en civilingenjör Alexandersson om vår förorenade miljö. När jag ringde upp honom hade han förgäves försökt intressera något parti för miljöfrågorna. Jag skall citera två meningar från vårt dåtida ”Kyoto”protokoll: ”vi vet att grundvattnet så småningom förgiftas av de kemiska gifterna och oljeutsläppen”. Tänkte på detta när jag förra veckan hörde på radion att vattnet i var tionde kommun nu är påverkat av bekämpningsmedlen. Vi skrev också att ”fåglar, fisk etc får gifter i sig och överför det till människan” Känns det igen när man hör varningar om att gravida kvinnor inte skall äta viss sorts fisk?

Vad vi inte skrev om.

När jag tänkt tillbaka på de här åren så har jag funderat på vad vi inte skrev om då. I dag skulle jag bl.a. verkat för ett samhälle där flickor och kvinnor slipper bli kallade horor i skolor och domstolar

där våld och andra övergrepp mot kvinnor bestraffas hårdare
där kunskap och respekt för varandra uppvärderas i skolan
där vikten av det fredliga och ekonomiska samarbete i Europa ses som något viktigt och
positivt
Nej nu verkar jag vara tillbaka i Klippan igen!

Många av de frågor vi arbetade med för fyrtio år sedan är dock fortfarande aktuella i dag. Ni ungdomar här har många viktiga områden att lägga "genusaspekter" på. Jag är glad att Ni är så många i dag och så kunniga. Tack för att ni orkade lyssna på en gamling.

Britt-Marie Bingström-Forslund, pol. Sekr. på RD-kansliet och Kvinnoförbundet 1962-64.